

**ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

**ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ Α.Π.Θ.**

ΑΡΘΡΟ 1**Γενικές Αρχές**

Η πτυχιακή εργασία αποτελεί ένα σημαντικό τμήμα των σπουδών στο Τμήμα Ψυχολογίας του Α.Π.Θ.. Στόχος της εκπόνησης της πτυχιακής εργασίας είναι η εμπειριστατωμένη μελέτη ενός θέματος, η εκπαίδευση στην κριτική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας και/ή η εκπαίδευση στη διεξαγωγή μίας ολοκληρωμένης έρευνας. Μέσα από τη διαδικασία αυτή, οι φοιτητές/τριες του Τμήματος αναπτύσσουν τις ερευνητικές και ακαδημαϊκές τους δεξιότητες.

Η εκπόνηση πτυχιακής εργασίας από τους/τις φοιτητές/ριες του Τμήματος είναι **προαιρετική** και εκπονείται κατά κανόνα σε δύο ακαδημαϊκά εξάμηνα, κατά το 4^ο έτος των σπουδών. Η πτυχιακή εργασία είναι κατά προτίμηση ερευνητική, αλλά μπορεί να είναι και βιβλιογραφική. Η εργασία μπορεί να εκπονείται ατομικά ή από ομάδα δύο φοιτητών/τριών και η επιτυχής ολοκλήρωσή της πιστώνεται με 20 ΠΜ/ECTS (10 ανά εξάμηνο). Ως επόπτες/τριες της πτυχιακής εργασίας μπορεί να ορίζονται μέλη ΔΕΠ του Τμήματος που διδάσκουν ή έχουν συναφές γνωστικό αντικείμενο στο οποίο εμπίπτει το θέμα της πτυχιακής εργασίας, καθώς και μέλη ΔΕΠ άλλων Τμημάτων που διδάσκουν μαθήματα που εντάσσονται στο Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος (έπειτα από ειδικό αίτημα του/της φοιτήτριας που υποστηρίζεται από το μέλος ΔΕΠ του άλλου Τμήματος και εγκρίνεται από τη Συνέλευση του Τμήματος Ψυχολογίας). Κάθε μέλος ΔΕΠ μπορεί να επιβλέπει κατά ανώτατο όριο 6 πτυχιακές εργασίες κάθε ακαδημαϊκό έτος.

Η πτυχιακή εργασία εκπονείται υποχρεωτικά υπό την εποπτεία μέλους ΔΕΠ. Αυτό σημαίνει ότι ο/η φοιτητής/τρια συνεργάζεται καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης με τον/την επόπτη/τρια της εργασίας και η διαδικασία αυτή αποτελεί κοινή υποχρέωση. Οι συναντήσεις και η συνεργασία με τον/την επόπτη/τρια κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας είναι απαραίτητες. Εργασία η οποία κατατίθεται ολοκληρωμένη, ή και σχεδόν ολοκληρωμένη, χωρίς να έχει προηγηθεί συνεργασία με τον/την επόπτη/τρια, δεν γίνεται δεκτή και δεν αξιολογείται.

Η πτυχιακή εργασία είναι έργο του/της φοιτητή/τριας και αντικατοπτρίζει τις θεωρητικές και μεθοδολογικές του/της γνώσεις καθώς και την ικανότητα συγγραφής και ολοκληρωμένης παρουσίασης ενός θέματος με βάση τις κοινά αποδεκτές αρχές που διέπουν την επιστήμη της Ψυχολογίας. Θεωρείται αυτονόητο ότι εκπονείται αποκλειστικά από το/τη φοιτητή/τρια (ή την ομάδα φοιτητών) σε συνεργασία με τον/την επόπτη/τρια. Η διαμεσολάβηση οποιουδήποτε άλλου προσώπου στη διαδικασία αυτή, χωρίς την άδεια του/της επόπτη/τριας, θεωρείται αντιδεοντολογική συμπεριφορά και ο/η φοιτητής/τρια (ή η ομάδα φοιτητών) παραπέμπεται στα αρμόδια όργανα του Πανεπιστημίου.

Οι συγγραφείς των πτυχιακών εργασιών θα πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στη χρήση της βιβλιογραφίας και στην τεκμηρίωση των αναφορών τους. Οποιαδήποτε αυτολεξεί

μεταφρασμένη, ή και διασκευασμένη, παράθεση κειμένων χωρίς σωστή επεξεργασία και επιστημονικά αποδεκτό τρόπο παραπομπής στην πηγή της πληροφόρησης θεωρείται αντιγραφή, συνιστά λογοκλοπή και αντιδεοντολογική συμπεριφορά. Σε μία τέτοια περίπτωση ο/η φοιτητής/τρια μπορεί να παραπεμφθεί στα αρμόδια όργανα του Πανεπιστημίου. Οι επόπτες/τριες των εργασιών πρέπει να φροντίζουν να γίνεται αυτό κατανοητό από τους φοιτητές/τριες και να τους/τις διδάσκουν τον τρόπο με τον οποίο θα συντάσσουν τα κείμενά τους χωρίς να αναπαράγουν παθητικά τις βιβλιογραφικές πηγές.

ΑΡΘΡΟ 2

Διαδικασία εκπόνησης της πτυχιακής εργασίας

Η **ανάθεση** της πτυχιακής εργασίας ξεκινά κατά κανόνα στο τέλος του 6^{ου} εξαμήνου φοίτησης (1η Ιουνίου). Το διάστημα εκείνο οι διδάσκοντες/ουσες του Τμήματος ενημερώνουν (μέσω της ιστοσελίδας του Τμήματος και σε προγραμματισμένες συναντήσεις) τους/τις φοιτητές/τριες για τον τρόπο εποπτείας και τα κριτήρια βάσει των οποίων επιλέγουν τους/τις φοιτητές/τριες που θα αναλάβουν να εποπτεύσουν. Οι φοιτητές/τριες αναζητούν επόπτη/τρια ανάλογα με τα ερευνητικά τους ενδιαφέροντα. Το θέμα της πτυχιακής εργασίας αποφασίζεται σε συνεργασία με τον/την επόπτη/τρια, ο/η οποίος/α επιβλέπει την πρόοδο της εργασίας και καθοδηγεί τον/τη φοιτητή/τρια καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της πτυχιακής του/της εργασίας.

Αφού οριστικοποιηθεί ο/η επόπτης/τρια της εργασίας, κάθε φοιτητής/τρια που πρόκειται να εκπονήσει πτυχιακή εργασία υποχρεούται να καταθέσει υπογεγραμμένο από τον/την επόπτη/τρια το έντυπο εκπόνησης πτυχιακής εργασίας στην Κεντρική Γραμματεία του Τμήματος, το αργότερο έως και την τελευταία ημέρα υποβολής των ηλεκτρονικών δηλώσεων μαθημάτων του χειμερινού εξαμήνου. Κατά κανόνα, η **εκπόνηση** της εργασίας γίνεται σε δύο εξάμηνα. Κατ' εξαίρεση και με τη σύμφωνη γνώμη του/της επόπτη/τριας, υπάρχει η δυνατότητα εκπόνησης της πτυχιακής εργασίας και σε ένα εξάμηνο.

Η **παράδοση** της τελικής εργασίας γίνεται κατά τη διάρκεια των εξεταστικών περιόδων. Για το χειμερινό εξάμηνο η παράδοση στον/στην επόπτη/τρια πρέπει να γίνει μέχρι τις 15 Ιανουαρίου. Η αντίστοιχη ημερομηνία για το εαρινό εξάμηνο είναι η 1η Ιουνίου. Για την εξεταστική περίοδο του Σεπτεμβρίου, η παράδοση πρέπει να γίνει μέχρι τις 15 Σεπτεμβρίου.

Η εργασία αξιολογείται ως προς το περιεχόμενο, τη δομή, την παρουσίαση και την αυτενέργεια του/της φοιτητή/τριας και βαθμολογείται (από το 1 έως το 10, με βάση το 5) από τον/την επόπτη/τρια. Η **αξιολόγηση** της πτυχιακής εργασίας πραγματοποιείται μέσα στη χρονική διάρκεια της κάθε εξεταστικής περιόδου και, εφόσον κρίνεται επιτυχής, πιστώνεται με 20 ΠΜ/ECTS. Ο επόπτης/τρια συντάσσει και υπογράφει ειδικό βαθμολόγιο, στο οποίο αναγράφεται το

όνομα του/της φοιτητή/τριας, η διάρκεια εκπόνησης της εργασίας, το θέμα στην ελληνική και αγγλική γλώσσα και ο βαθμός. Σε περίπτωση πτυχιακής εργασίας που εκπονήθηκε από δύο φοιτητές/τριες, συντάσσεται ξεχωριστό βαθμολόγιο για κάθε φοιτητή/τρια.

Μετά το πέρας ενός ακαδημαϊκού έτους (2 εξαμήνων) από την υποβολή εντύπου εκπόνησης πτυχιακής εργασίας και στην περίπτωση που η πτυχιακή εργασία δεν έχει ολοκληρωθεί, ο/η φοιτητής/τρια, εάν προτίθεται να συνεχίσει με τη πτυχιακή εργασία σε νέο ακαδημαϊκό έτος και εφόσον συναινεί ο/η επόπτης/τρια, υποχρεούται να υποβάλει εκ νέου έντυπο εκπόνησης πτυχιακής εργασίας. Διαφορετικά, ο/η φοιτητής/τρια διαγράφεται από τον/την δηλωθέντα/είσα επόπτη/τρια και μπορεί να ξεκινήσει νέα εργασία με νέο/α επόπτη/τρια. Σε περίπτωση που οι φοιτητές/τριες επιθυμούν να διακόψουν τη συνεργασία με τον/την επόπτη/τρια οφείλουν να τον/ην ενημερώσουν, προτού επιλέξουν άλλον/η επόπτη/τρια. Επιπλέον, θα πρέπει να συμπληρώσουν νέο έντυπο εκπόνησης πτυχιακής εργασίας, το οποίο υπογράφεται και από τα δύο μέλη ΔΕΠ.

ΑΡΘΡΟ 3

Οδηγίες συγγραφής

Η μορφή της εργασίας (γραμματοσειρά, βιβλιογραφικές παραπομπές, χωρισμός κεφαλαίων κτλ.) θα πρέπει να ακολουθεί τις κατευθυντήριες γραμμές που προτείνει ο Αμερικανικός Σύλλογος Ψυχολόγων (American Psychological Association, A.P.A.). Για περισσότερες πληροφορίες και λεπτομέρειες μπορείτε να ανατρέξετε στην παρακάτω πηγή:

American Psychological Association (2019). *Publication manual* (7th ed.). Washington, DC: American Psychological Association.

Λεπτομερείς πληροφορίες για την οργάνωση και τη μορφοποίηση του κειμένου, την μορφοποίηση των πινάκων/σχημάτων/γραφημάτων, καθώς και για τον τρόπο παρουσίασης των βιβλιογραφικών αναφορών στο κείμενο και στη λίστα της βιβλιογραφίας στο τέλος του κειμένου θα βρείτε στην ιστοσελίδα apastyle.apa.org. Οι κανόνες αυτοί θα πρέπει να ακολουθούνται αυστηρά.

Επισημαίνουμε τις παρακάτω αποδόσεις των κανόνων του APA, κατά τη συγγραφή εργασιών στην ελληνική γλώσσα ή/και όταν αναφερόμαστε σε βιβλιογραφικές πηγές γραμμένες στην ελληνική γλώσσα:

- Πολλές αναφορές μέσα στην ίδια παρένθεση αναφέρονται αλφαβητικά με βάση το επώνυμο του πρώτου συγγραφέα και χωρίζονται με τελεία «.», αντί του «;», είτε πρόκειται για ελληνόφωνες είτε για μη-ελληνόφωνες πηγές, π.χ. (Carlson, 1972. Moon, 1968) ή (Γιώτση, Πετρίδης, & Ψυχικού, 2016. Μήτσιος, 2012).
- Όταν παραπέμπουμε σε πηγές γραμμένες στην ελληνική γλώσσα από πολλαπλούς συγγραφείς, την πρώτη φορά παρουσιάζουμε τα ονόματα όλων των συγγραφέων (εάν είναι

έως 5). Κάθε επόμενη φορά, γράφουμε το όνομα του πρώτου συγγραφέα συνοδευόμενο από «και συν.», αντί του «et al.» [π.χ., (Μακρής και συν., 2015)].

- Σε δευτερεύουσες παραπομπές χρησιμοποιούμε «στο», αντί του «as cited in» [π.χ., (Γιώτης & Μπογιατζή, 2004 στο Κόκκινου, 2019)].
- Στη βιβλιογραφία, σε συλλογικούς τόμους στην ελληνική γλώσσα γράφουμε «Στο» αντί για «In» και οι επιμελητές της έκδοσης αναφέρονται ως «Επιμ. Έκδ.», αντί «Eds.» [π.χ., Στο Α. Ζερβού (Επιμ. Έκδ.), ...].
- Η βιβλιογραφία περιλαμβάνει σε ενιαία κατάσταση όλες τις πηγές, ανεξαρτήτως γλώσσας συγγραφέας ή είδους πηγής, και δομείται αλφαβητικά με βάση το λατινικό αλφάβητο.

I. Γενικές αρχές που διέπουν τον τρόπο γραφής (ύφος) και την εμφάνιση του κειμένου

- Στο εξώφυλλο της εργασίας περιλαμβάνονται οι παρακάτω πληροφορίες: Πανεπιστήμιο / Σχολή/Τμήμα, τίτλος εργασίας, ονοματεπώνυμο φοιτητών/ριών, ονοματεπώνυμο επόπτη/ριας, ημερομηνία και τόπος (βλ., πρότυπο εξώφυλλο πτυχιακών εργασιών στην ιστοσελίδα του Τμήματος)
- Χρησιμοποιήστε διπλό διάστιχο και χαρακτήρες γραμμάτων Times New Roman μέγεθος 12 ή Arial μέγεθος 10. Η στοίχιση του κειμένου πρέπει να γίνεται στα αριστερά μόνο και όχι και από τις δύο πλευρές.
- Χρησιμοποιείτε παραγράφους που εκφράζουν ένα ολοκληρωμένο νόημα. Μη χρησιμοποιείτε πολύ μεγάλες ή πολύ μικρές παραγράφους (με μόνο μία πρόταση).
- Η πρώτη πρόταση της παραγράφου πρέπει να είναι νοηματικά ανεξάρτητη, για παράδειγμα, αντί για «*οι έρευνες αυτές δείχνουν ότι...*» γράψτε «*οι έρευνες που αναφέρονται σε ... δείχνουν ότι ...*»
- Αποφεύγετε τη χρήση λέξεων αργκό.
- Μη χρησιμοποιείτε αποστροφους για τη συντόμευση των λέξεων, για παράδειγμα γράψτε «*από την*» αντί για «*απ' την*».
- Αποφύγετε την υπερβολική χρήση προσωπικών αντωνυμιών, όπως «*εγώ*», «*εμένα*», κτλ.
- Αποφύγετε τη χρήση περιττών λέξεων. Για παράδειγμα, αντί για «*στην έρευνα του Smith (1990) βρέθηκε ότι...*», μπορείτε να γράψετε «*ο Smith (1990) βρήκε ότι...*»
- Γενικά, συνιστάται η χρήση παρελθοντικού χρόνου στην περίληψη, τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, τη μέθοδο, την παρουσίαση των αποτελεσμάτων και τη συζήτηση. Κατά περίπτωση μπορεί να χρησιμοποιηθεί παροντικός χρόνος στην εισαγωγή και στη συζήτηση.

- Την πρώτη φορά που θα χρησιμοποιήσετε στο κείμενο μια συντόμευση εξηγήστε τι σημαίνει (τόσο στην περίληψη, όσο και στο υπόλοιπο κείμενο), για παράδειγμα «*οι Μαθησιακές Δυσκολίες (ΜΔ) είναι ...*»
- Οι αριθμοί από το ένα μέχρι το εννέα γράφονται ολογράφως (εκτός από τις περιπτώσεις όπου είναι σε πίνακα, σχήμα κτλ). Από το 10 και πάνω γράφονται αριθμητικά.
- Γράψτε ολογράφως οποιονδήποτε αριθμό, όταν με αυτόν αρχίζει η πρόταση, για παράδειγμα, «*Τριάντα τέσσερις μαθητές*» αντί για «*34 μαθητές*».
- Όταν παίρνετε κάποιες λέξεις ή ένα απόσπασμα από μια πηγή και τα γράφετε αυτολεξεί, αναφέρετε, εκτός από το επώνυμο του συγγραφέα και τη χρονολογία, και τη σελίδα του πρωτότυπου κειμένου στην οποία εμφανίζεται το απόσπασμα, για παράδειγμα, «(Τρίντου & Καψή, 2016. σελ. 25-26)»

II. Ερευνητικές Μελέτες

Ποσοτική Έρευνα

Η δομή που ακολουθείται στις ερευνητικές μελέτες που χρησιμοποιούν ποσοτική μεθοδολογία είναι η ακόλουθη:

A. Τίτλος

- Ο τίτλος της μελέτης πρέπει να είναι σύντομος, περιεκτικός και να δηλώνει τη σχέση ανάμεσα στις κύριες μεταβλητές ή τα θέματα που θα μελετηθούν.
- Είναι συχνή η χρήση υποτίτλων που εξειδικεύουν το πλαίσιο της έρευνας (π.χ., ιδιαιτερότητες δείγματος), ή το είδος του μεθοδολογικού σχεδιασμού (π.χ., πείραμα, διαχρονική έρευνα κτλ.).
- Δεν χρησιμοποιούμε συντομογραφίες.
- Το μέγεθος του τίτλου δεν υπερβαίνει συνήθως τις 15 λέξεις.

B. Περίληψη (Abstract)

- Η περίληψη έχει στόχο να παρουσιάσει συνοπτικά την εργασία περιγράφοντας το υπό μελέτη θέμα, τη μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε, τα αποτελέσματα και τις προεκτάσεις τους.
- Μια καλή περίληψη πρέπει να είναι γραμμένη με *ακρίβεια* (να περιέχονται μόνο όσες πληροφορίες υπάρχουν στη μελέτη και τίποτα περισσότερο), να είναι *ανεξάρτητη* (να μην υπάρχουν συντομογραφίες, όροι και δοκιμασίες που δεν εξηγούνται), *περιεκτική και συγκεκριμένη*. Η περίληψη δε θα πρέπει να ξεπερνάει τις 200-250 λέξεις.
- Για να είναι η περίληψη πιο περιεκτική και κατανοητή:
 - i. γράφετε τους αριθμούς με ψηφία, εκτός κι αν είναι στην αρχή της πρότασης,
 - ii. αποφύγετε τη χρήση βιβλιογραφικών αναφορών,

- iii. χρησιμοποιήστε ενεργητική αντί για παθητική φωνή (αλλά αποφύγετε τη χρήση προσωπικών αντωνυμιών). Για παράδειγμα, «*οι ερευνητές έδωσαν στους συμμετέχοντες τις παρακάτω οδηγίες ...*» αντί για «*δόθηκαν στους συμμετέχοντες οι παρακάτω οδηγίες ...*»
- Χρησιμοποιήστε παρελθοντικό χρόνο όταν αναφέρεστε στη μεθοδολογία και στα αποτελέσματα.
- Στην περιγραφή των συμμετεχόντων αναφέρετε αριθμό, ηλικία, φύλο (ή άλλα χαρακτηριστικά του δείγματος που είναι σημαντικά για το αντικείμενο της μελέτης).
- Κάτω από την περίληψη παρατίθενται 4-5 λέξεις κλειδιά, σχετικές με το αντικείμενο της έρευνας (π.χ., *επαγγελματική εξουθένωση*), την επιστημολογία ή το θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας (π.χ., *θεωρία κοινωνικής ταυτότητας*), το πλαίσιο (π.χ., *δημοτικά σχολεία*) ή τις πηγές άντλησης δεδομένων (π.χ., *δάσκαλοι*), ή ακόμη και σχετικά με τη μεθοδολογία (π.χ., *διαχρονική έρευνα*) και κάποιο κεντρικό εύρημα της μελέτης (π.χ., *οικολογική εγκυρότητα*).
- Είναι καλό να γράψετε αυτή την ενότητα τελευταία, αφού ολοκληρώσετε τη συγγραφή της υπόλοιπης μελέτης.

Γ. Εισαγωγή

- Σκοπός της εισαγωγής είναι να περιγράψει το θέμα που θα μελετηθεί και τους ερευνητικούς στόχους, το λόγο για τον οποίο είναι σημαντικό να μελετηθούν οι στόχοι αυτοί, και ποια είναι η προστιθέμενη αξία της παρούσας μελέτης σε σχέση με προηγούμενες έρευνες.
- Η κατεύθυνση της εισαγωγής είναι από το γενικό στο ειδικό. Ξεκινά με μια *σύντομη* αναδρομή (ή περιγραφή του πλαισίου) και τον ορισμό των κύριων όρων/μεταβλητών, και συνεχίζει με ανασκόπηση της *σχετικής* βιβλιογραφίας, με έμφαση στην πρόσφατη βιβλιογραφία. Στη συνέχεια τονίζεται η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην υπάρχουσα/προηγούμενη βιβλιογραφία και την παρούσα έρευνα. Στο κύριο μέρος της εισαγωγής θα πρέπει να αναπτυχθεί η επιχειρηματολογία που θα καταλήξει στις συγκεκριμένες ερευνητικές υποθέσεις. Οι υποθέσεις θα πρέπει να στοιχειοθετηθούν τόσο στη βάση της θεωρίας (ή συνδυασμού θεωριών), όσο και στη βάση εμπειρικών αποτελεσμάτων προηγούμενων ερευνών.

Δ. Μέθοδος

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να περιγράψει με ακρίβεια τον τρόπο με τον οποίο διενεργήθηκε η έρευνα. Ενημερώνει τον αναγνώστη για το *τι* κάνατε και το *πώς* το κάνατε.
- Θα πρέπει να αναφέρετε όλα τα απαραίτητα στοιχεία, ώστε να μπορεί κάποιος άλλος ερευνητής να αναπαραγάγει την έρευνά σας, εάν χρειαστεί.

- Χωρίζεται συνήθως σε: α) Συμμετέχοντες/ουσες, β) Εργαλεία, γ) Σχεδιασμός της έρευνας και δ) Διαδικασία. Ανάλογα με τον ερευνητικό σχεδιασμό, οι ερευνητές μπορεί να συνδυάσουν το Σχεδιασμό και τη Διαδικασία σε μια ενότητα ή τη Διαδικασία και τους Συμμετέχοντες σε μία ενότητα.

α) Συμμετέχοντες/ουσες

- Το δείγμα πρέπει να περιγράφεται επαρκώς.
- Αναφέρετε τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος, όπως το φύλο, την ηλικία, την εθνική καταγωγή/ εθνότητα, το κοινωνικο-οικονομικό στρώμα, κτλ.
- Περιγράψτε τυχόν κριτήρια επιλογής του δείγματος ή τυχαιοποίησης του δείγματος σε ομάδες.
- Αναφέρετε εάν κάποια άτομα αποχώρησαν κατά τη διάρκεια της έρευνας και το ποσοστό απόκρισης.

β) Εργαλεία

- Περιγράψτε τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα και τη λειτουργία τους, καθώς και τα ψυχομετρικά χαρακτηριστικά τους.
- Δίνονται παραδείγματα και ο τρόπος/ η κλίμακα βαθμολόγησης.

γ) Σχεδιασμός της έρευνας/Στρατηγική ανάλυσης

- Περιγράφονται η ερευνητική στρατηγική, οι ανεξάρτητες μεταβλητές με τα επίπεδά τους και οι εξαρτημένες μεταβλητές.
- Περιγράφεται η κατανομή των συμμετεχόντων/ουσών σε ομάδες και οποιεσδήποτε διαδικασίες ελέγχου χρησιμοποιήθηκαν.
- Περιγράφονται τα στατιστικά τεστ που υιοθετήθηκαν για την εξέταση των υποθέσεων της έρευνας.

δ) Διαδικασία

- Περιγράψτε την εκτέλεση της έρευνας βήμα προς βήμα.
- Αναφέρετε πώς έγινε η προσέλκυση και η ενημέρωση των συμμετεχόντων/ουσών.
- Περιγράψτε τη διαδικασία και τον τρόπο συλλογής δεδομένων.
- Αποφύγετε περιττές πληροφορίες.
- Αναφέρετε αν υπάρχουν δεοντολογικά ζητήματα και πώς τα λύσατε.

Ε. Αποτελέσματα

- Στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων, προηγείται η περιγραφική στατιστική (μέσοι όροι, τυπικές αποκλίσεις, ποσοστά) και έπεται η επαγωγική στατιστική (στατιστικά τεστ).
- Προσπαθήστε να ομαδοποιήσετε τα δεδομένα σας. Συνιστάται τα αποτελέσματα να παρουσιάζονται με τη σειρά διατύπωσης των υποθέσεων.

- Σε γενικές γραμμές, οι αριθμοί που παρουσιάζονται στρογγυλοποιούνται στο δεύτερο ή τρίτο δεκαδικό ψηφίο (ανάλογα με το στατιστικό τεστ που εφαρμόστηκε).
- Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε λέξεις που δηλώνουν αιτιότητα μόνο εάν χρησιμοποιήσατε ερευνητικό σχεδιασμό που επιτρέπει εξαγωγή συμπερασμάτων αιτίου-αιτιατού (π.χ., πείραμα, διαχρονική έρευνα). Για παράδειγμα, ας υποθέσουμε ότι πραγματοποιήσατε μια πειραματική έρευνα όπου ελέγξατε κατά πόσο τα άτομα της πειραματικής ομάδας που έλαβαν ένα φάρμακο (ενώ ταυτόχρονα κρατούσατε σταθερούς όλους τους άλλους παράγοντες που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τους συμμετέχοντες/ουσες) διαφέρουν σημαντικά από τα άτομα της ομάδας ελέγχου όσον αφορά τη μνημονική τους απόδοση (με την πειραματική ομάδα να έχει χαμηλότερη απόδοση από την ομάδα ελέγχου). Στην περίπτωση αυτή μπορείτε να πείτε ότι η λήψη του φαρμάκου προκάλεσε αυτή τη διαφορά στην επίδοση των δύο ομάδων. Ας υποθέσουμε τώρα ότι, στο πλαίσιο μιας συσχετιστικής έρευνας, συσχέτισατε τη συχνότητα της χρήσης του φαρμάκου με τη μνημονική ικανότητα και βρήκατε ότι συχνότερη χρήση του φαρμάκου σχετίζεται με χαμηλότερη μνημονική απόδοση. Από τη στιγμή που η συσχέτιση δεν δηλώνει αιτιότητα, μπορείτε μόνο να πείτε ότι υπάρχει μια *αρνητική συσχέτιση ή σχέση* (ανάλογα με το στατιστικό τεστ που θα χρησιμοποιηθεί για την εξέταση της υπόθεσής) ανάμεσα στη χρήση του φαρμάκου και στη μνημονική απόδοση. Σε κάθε περίπτωση, κατά την περιγραφή των αποτελεσμάτων θα πρέπει να είναι σαφής η κατεύθυνση της επίδρασης/συσχέτισης/σχέσης.
- Στην ενότητα αυτή παρουσιάζετε μόνο τα αποτελέσματα και αναφέρετε εάν επαληθεύονται ή απορρίπτονται οι Υποθέσεις. Δεν σχολιάζετε τις όποιες προεκτάσεις των αποτελεσμάτων.
- Προσπαθήστε, όμως, να τονίσετε το νόημα του στατιστικού τεστ που χρησιμοποιείτε, δηλαδή να περιγράψετε τι είναι αυτό που ελέγχετε και τι θα σήμαινε για τις εκάστοτε μεταβλητές να είναι στατιστικά σημαντικές οι διαφορές ή οι σχέσεις που βρέθηκαν.

ΣΤ. Συζήτηση

- Σκοπός της ενότητας αυτής είναι να αξιολογήσει και να ερμηνεύσει τα αποτελέσματα, ιδιαίτερα σε σχέση με τις αρχικές ερευνητικές υποθέσεις.
- Ξεκινήστε με μια σύντομη περίληψη των στόχων, των υποθέσεων και των αποτελεσμάτων, όπου θα δηλώνετε ξεκάθαρα κατά πόσο επαληθεύτηκαν ή όχι οι ερευνητικές σας υποθέσεις.
- Στη συνέχεια συζητήστε τη σημασία και τις προεκτάσεις των ευρημάτων σας. Τονίστε τις θεωρητικές τους επιπτώσεις και την εγκυρότητά τους.
- Συζητήστε τα αποτελέσματά σας σε σχέση με τη βιβλιογραφία που ήδη παρουσιάσατε στην εισαγωγή. Εντοπίστε ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στα αποτελέσματά σας και στα

αποτελέσματα άλλων ερευνητών/ριών, έτσι ώστε να επιχειρηματολογήσετε πάνω στα ευρήματά σας.

- Αναφέρετε τους όποιους περιορισμούς της έρευνάς σας και διατυπώστε προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.
- Αναφέρετε πιθανές εφαρμογές της έρευνάς σας για την ψυχολογική πράξη.
- Γράψτε σε μια τελική παράγραφο τα συμπεράσματά σας.

Z. Βιβλιογραφία

- Ακολουθούνται πιστά οι αρχές του Α.Ρ.Α.
- Πρέπει να υπάρχει πλήρης αντιστοίχιση μεταξύ των βιβλιογραφικών αναφορών μέσα στο κείμενο και των πηγών που περιέχονται στην κατάσταση της βιβλιογραφίας.
- Οι αναφορές γράφονται αλφαβητικά, με βάση το λατινικό αλφάβητο, με βάση το επώνυμο του/της πρώτου/ης συγγραφέα.

H. Πίνακες και Γραφήματα

- Οι Πίνακες και τα Γραφήματα πρέπει να μπορούν να σταθούν ανεξάρτητα, δηλαδή χωρίς να χρειάζεται να διαβάσετε το κείμενο για να καταλάβετε τι παρουσιάζει ο Πίνακας ή το Γράφημα.
- Δεν επαναλαμβάνουν τις ίδιες πληροφορίες. Εάν κάτι υπάρχει σε μορφή γραπτού κειμένου δεν χρειάζεται να το παρουσιάσετε σε Πίνακα ή Γράφημα.
- Αν τα δεδομένα που θέλετε να παρουσιάσετε είναι λίγα, είναι προτιμότερο να τα συμπεριλάβετε στο κείμενο παρά να χρησιμοποιήσετε Πίνακα.
- Όταν χρησιμοποιείτε Πίνακες ή Γραφήματα, να τα αναφέρετε πάντα μέσα στο κείμενο (π.χ. όπως βλέπετε στον Πίνακα ...) και να περιγράψετε γενικά στον αναγνώστη τι περιλαμβάνουν.
- Όλες οι συντομογραφίες εξηγούνται με υποσημειώσεις.

Θ. Παραρτήματα

- Περιλαμβάνουν σημαντικό για την έρευνα υλικό, που δεν εντάσσεται στο κείμενο της εργασίας, για να μην αλλοιώνει τη ροή και αλληλουχία του, όπως:
 - Έντυπα ενημέρωσης και συγκατάθεσης
 - Πίνακες με ανωνυμοποιημένες πληροφορίες για τους/τις συμμετέχοντες/ουσες
 - Πίνακες με συμπληρωματικές αναλύσεις
 - Ό,τι άλλο τυχόν υλικό παρέχει χρήσιμες πληροφορίες για τη διεξαγωγή και την κατανόηση της μελέτης
 - Σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να συμπεριληφθούν στο Παράρτημα ερωτηματολόγια ή κλίμακες μέτρησης που προστατεύονται από πνευματικά

δικαιώματα και άρα η αναπαραγωγή τους απαιτεί ειδική άδεια είτε από τους εκδότες, είτε από τους κατασκευαστές.

- Οι παραπομπές στο Παράρτημα γίνονται στα σχετικά σημεία του κειμένου.
- Είναι σημαντικό να μην συμπεριλάβουμε πληροφορίες που είναι δυνατόν να ταυτοποιήσουν πρόσωπα.

Ποιοτική Έρευνα

Η δομή που ακολουθείται στις ερευνητικές μελέτες που χρησιμοποιούν ποιοτική μεθοδολογία είναι η ακόλουθη:

A. Τίτλος

- Ο τίτλος της μελέτης πρέπει να είναι σύντομος, περιεκτικός και σαφής.
- Είναι συχνή η χρήση υποτίτλων που εξειδικεύουν το πλαίσιο της έρευνας (π.χ., το εθνικό πλαίσιο ή την κοινωνική ομάδα που συμμετέχει), την επιστημολογική αφετηρία (π.χ., φαινομενολογική ανάλυση) ή το είδος του λόγου ή της αλληλεπίδρασης που αναλύεται (π.χ., πολιτικός λόγος).
- Το μέγεθος του τίτλου δεν υπερβαίνει συνήθως τις 15 λέξεις.

B. Περίληψη (Abstract)

- Η περίληψη έχει στόχο να παρουσιάσει συνοπτικά την εργασία περιγράφοντας το στόχο της έρευνας ή το κεντρικό ερώτημα υπό διερεύνηση, τη μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε (συμπεριλαμβανομένων των συμμετεχόντων/ουσών ή των πηγών άντλησης δεδομένων και της μεθόδου ανάλυσης), τα αποτελέσματα και τις προεκτάσεις τους.
- Μια καλή περίληψη πρέπει να είναι γραμμένη με *ακρίβεια* (να περιέχονται μόνο όσες πληροφορίες υπάρχουν στη μελέτη και τίποτα περισσότερο), να είναι *ανεξάρτητη* (να μην υπάρχουν συντομογραφίες ή όροι που δεν εξηγούνται), *περιεκτική και συγκεκριμένη* (να μην ξεπερνάει τις 200-250 λέξεις).
- Για να είναι η περίληψη πιο περιεκτική και κατανοητή:
 - i. αποφεύγουμε τη χρήση βιβλιογραφικών αναφορών,
 - ii. χρησιμοποιούμε όπου είναι δυνατό ενεργητική φωνή (αλλά αποφύγετε τη χρήση προσωπικών αντωνυμιών και α' προσώπου). Για παράδειγμα, «*η ανάλυση έδειξε ή η συζήτηση επικεντρώνεται ...*» αντί για «*στην ανάλυση υποστηρίξαμε ή στη συζήτηση επικεντρωνόμαστε ...*»
- Χρησιμοποιούμε παρελθοντικό χρόνο όταν αναφερόμαστε στη μεθοδολογία και στα αποτελέσματα.

- Περιγράφουμε με ακρίβεια τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων ή των πηγών άντλησης υλικού προς ανάλυση.
- Αναφερόμαστε στα πιο σημαντικά ευρήματα της έρευνας που δίνουν στον αναγνώστη τη δυνατότητα να αξιολογήσει τη χρησιμότητά της.
- Κάτω από την περίληψη παρατίθενται 4-5 λέξεις κλειδιά, σχετικές με το αντικείμενο της έρευνας (π.χ., *προσφυγική κρίση*), την επιστημολογία ή το θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας (π.χ., *λογοψυχολογία*), το πλαίσιο ή τις πηγές άντλησης δεδομένων (π.χ., *μέσα κοινωνικής δικτύωσης*), ή ακόμη και σχετικά με τη μεθοδολογία (π.χ., *κριτική λογοψυχολογία*) και κάποιο κεντρικό εύρημα της μελέτης (π.χ., *χρήση μεταφορών*).
- Συνήθως γράφουμε την περίληψη τελευταία, αφού έχει ολοκληρωθεί η συγγραφή της υπόλοιπης μελέτης.

Γ. Εισαγωγή

- Στόχος της εισαγωγής είναι να περιγράψει το θέμα της έρευνας, το ευρύτερο πλαίσιο και το επιστημονικό πεδίο στο οποίο αυτό εντάσσεται, να αιτιολογήσει τη σημασία και την (προσδοκώμενη) συνεισφορά της έρευνας.
- Η κατεύθυνση της εισαγωγής είναι συνήθως από το γενικό στο ειδικό. Ξεκινάμε με συνοπτική παρουσίαση της γενικής βιβλιογραφίας ή με την περιγραφή του πλαισίου εντός του οποίου γεννήθηκε το ενδιαφέρον της έρευνας, τα οποία παρουσιάζουμε συνοπτικά. Στη συνέχεια επικεντρωνόμαστε στις έρευνες και θεωρίες που έχουν άμεση συνάφεια με το θέμα μας. Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι το είδος της υπάρχουσας έρευνας που θα ενταχθεί στη βιβλιογραφική ανασκόπηση εξαρτάται από την επιδιωκόμενη συνεισφορά της έρευνας. Συγκεκριμένα:
 - Στην ποιοτική έρευνα εξετάζονται συχνά θέματα τα οποία έχουν μελετηθεί με ποσοτικές μεθόδους. Σε αυτές τις περιπτώσεις εντάσσουμε στην εισαγωγή την ανασκόπηση των ερευνών αυτών και επισημαίνουμε τι νέο ή τι σημαντικό προσφέρει η χρήση της ποιοτικής μεθοδολογίας (π.χ., αναδεικνύει το βίωμα ή την υποκειμενική νοηματοδότηση των κοινωνικών φαινομένων, τις δι-υποκειμενικές αναπαραστάσεις κτλ.).
 - Πολλές φορές, ωστόσο, εξετάζονται ερωτήματα τα οποία δεν είναι δυνατόν να απαντηθούν με ποσοτική έρευνα. Σε αυτή την περίπτωση δεν είναι απαραίτητο να συμπεριλάβουμε έρευνες, οι οποίες μπορεί να εντάσσονται στο ευρύτερο θεματικό πεδίο της εργασίας, αλλά δεν βρίσκονται σε επιστημονικό διάλογο με αυτήν.
- Το κεφάλαιο της βιβλιογραφικής ανασκόπησης καταλήγει στο σκεπτικό της μελέτης, που εμπεριέχει αιτιολόγηση της επιλογής του ερωτήματος με βάση την υπάρχουσα γνώση για το υπό μελέτη θέμα, αλλά και των επιστημολογικών μας επιλογών.

- Κατά κανόνα, αυτό το κεφάλαιο γράφεται, ή τουλάχιστον ολοκληρώνεται, μετά την ανάλυση και τη συγγραφή των αποτελεσμάτων.

Δ. Μέθοδος

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να περιγράψει με ακρίβεια τον τρόπο με τον οποίο διενεργήθηκε η έρευνα. Ενημερώνει τον αναγνώστη για το τι κάνατε και το πώς το κάνατε.
- Παρόλο που η εμπειρική γενίκευση δεν είναι στόχος της ποιοτικής έρευνας, είναι επιθυμητό α) τα ευρήματα μιας συγκεκριμένης έρευνας να μπορούν να αξιοποιηθούν για την ανάπτυξη μιας θεωρίας, β) τυχόν εφαρμογές και προεκτάσεις τους να μπορούν να αξιοποιηθούν σε ομοειδή πλαίσια. Για αυτό το λόγο, είναι απαραίτητη η λεπτομερής περιγραφή του σχεδιασμού της έρευνας, της στρατηγικής δειγματοληψίας, των μεθόδων παραγωγής δεδομένων και της ανάλυσης του υλικού.
- Η ενότητα της *Μεθόδου* χωρίζεται συνήθως στις εξής υποενότητες: α) Ερευνητικό σχέδιο, β) Συμμετέχοντες/ουσες ή πηγές δεδομένων, γ) Μέθοδος παραγωγής δεδομένων, δ) Μέθοδος ανάλυσης δεδομένων, ε) Δεοντολογικά ζητήματα.

α) Ερευνητικό σχέδιο

- Είναι το εισαγωγικό τμήμα της μεθόδου, που συμβάλει στη γεφύρωση της εισαγωγής με τη μέθοδο.
- Εδώ αναφέρουμε και αιτιολογούμε τις μεθοδολογικές επιλογές, πριν αναπτυχθούν παρακάτω.
- Σε αυτή την ενότητα συγκεκριμενοποιούμε τις επιλογές μας. Δεν επιχειρηματολογούμε συνήθως εκ νέου για ποιο λόγο ακολουθούμε ποιοτική μεθοδολογία.

β) Συμμετέχοντες/ουσες ή πηγές δεδομένων

- Αναφέρουμε τον αριθμό συμμετεχόντων/ουσών και συνεντεύξεων ή ομάδων εστίασης ή εναλλακτικά τον αριθμό πηγών δεδομένων (π.χ., εφημερίδων, ιστοσελίδων), αρχείων, περιπτώσεων κτλ., ανάλογα με τη μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε και τη μονάδα ανάλυσης.
- Περιγράφουμε τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων/ουσών ή των πηγών άντλησης δεδομένων.
- Περιγράφουμε τη στρατηγική δειγματοληψίας και τα κριτήρια επιλογής συμμετεχόντων/ουσών ή πηγών δεδομένων και περιπτώσεων.
- Περιγράφουμε τη διαδικασία προσέλκυσης συμμετεχόντων/ουσών.
- Αιτιολογούμε τον αριθμό συμμετεχόντων/ουσών ή περιπτώσεων και αναφέρουμε εάν αυτός άλλαξε κατά τη διαδικασία (π.χ., αν κάποιοι/ες από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες αποχώρησαν κατά τη διάρκεια της έρευνας).

γ) Μέθοδος παραγωγής δεδομένων

- Όταν αξιοποιούμε νατουραλιστικά δεδομένα (π.χ., υλικό από διαδικτυακές πηγές, αρχειακό υλικό κτλ.) τότε οι αναγκαίες πληροφορίες δίνονται στην παραπάνω υποενότητα.
- Όταν όμως χρησιμοποιούμε συνεντεύξεις και ομάδες εστίασης, παρατήρηση και εργαλεία της εθνογραφίας χρειάζεται να αναφερθούμε επίσης:
 - στον ιδιαίτερο τύπο συνέντευξης ή παρατήρησης που επιλέχθηκε (π.χ., ημι-δομημένη συνέντευξη, συμμετοχική παρατήρηση)
 - στη βασική δομή του οδηγού συνέντευξης, ομάδων εστίασης ή του ημερολογίου παρατήρησης (π.χ., κάνουμε μια συνοπτική αναφορά και παραπέμπουμε στο παράρτημα, όπου συμπεριλαμβάνονται οι σχετικοί οδηγοί)
 - στο χρόνο και τόπο πραγματοποίησής τους
 - στα συγκεκριμένα βήματα που ακολουθήθηκαν
 - στη διάρκειά τους
 - στη διαδικασία καταγραφής και απομαγνητοφώνησης

δ) Μέθοδος ανάλυσης δεδομένων

- Εδώ παρουσιάζουμε τις βασικές αρχές της μεθόδου (π.χ., *Θεματική ανάλυση* ή *Λογοψυχολογία*) και συγκεκριμενοποιούμε, αν χρειάζεται, την εκδοχή που εμείς χρησιμοποιούμε (π.χ., *Κριτική Λογοψυχολογία*).
- Συγκεκριμενοποιούμε τη μονάδα ανάλυσης (π.χ., *θέμα*) ή άλλα εννοιολογικά εργαλεία (π.χ., *θέσεις υποκειμένου*).
- Περιγράφουμε τα στάδια της αναλυτικής διαδικασίας (από την αρχική κωδικοποίηση μέχρι το τελικό στάδιο).
- Τόσο σε αυτή την υποενότητα όσο και γενικότερα στη Μέθοδο παραπέμπουμε στη βιβλιογραφία της ποιοτικής έρευνας και παράλληλα δίνουμε παραδείγματα από το δικό μας εμπειρικό υλικό.

ε) Δεοντολογία

- Περιγράφουμε τον τρόπο με τον οποίο ενημερώσαμε τους συμμετέχοντες και εξασφάλισαμε τη συγκατάθεσή τους
- Αναφέρουμε ενδεχόμενα δεοντολογικά ζητήματα που ανακύπτουν από την έρευνα και πώς τα αντιμετωπίσαμε (π.χ., ένα σημαντικό ζήτημα για την έρευνα που χρησιμοποιεί διαδικτυακό υλικό είναι η ανωνυμοποίησή του).

Ε. Αποτελέσματα (Εναλλακτικά αυτή η ενότητα μπορεί να ονομάζεται *Ανάλυση*)

- Ξεκινάμε παρουσιάζοντας τις κεντρικές κατηγορίες (θέματα, γραμμές επιχειρηματολογίας) που προέκυψαν από την ανάλυση και περιγράφουμε τη δομή της ενότητας (τις υποενότητες που περιλαμβάνει).

- Οι τίτλοι των υποενοτήτων είναι συνήθως τα ονόματα των κεντρικών κατηγοριών, ενώ οι κατηγορίες αμέσως κατώτερου επιπέδου αποτελούν τους υπότιτλους. Οι υπόλοιπες κατηγορίες δεν δίνονται σε τίτλο, αλλά μπορούν να αναφερθούν μέσα στο κείμενο (με πλάγια γράμματα) ή να πλαισιώνουν τα αποσπάσματα από το εμπειρικό μας υλικό (να αποτελούν ουσιαστικά τίτλο του αποσπάσματος).
- Για τις πιο σημαντικές κατηγορίες δίνονται συνήθως ενδεικτικά αποσπάσματα. Ωστόσο, ο αριθμός των αποσπασμάτων ποικίλει ανάλογα με το είδος της ανάλυσης. Στη θεματική ανάλυση μπορεί να αξιοποιούνται περισσότερα αποσπάσματα (για να φανεί το εύρος των θεμάτων) από ό,τι στη λογοψυχολογία (η οποία αναλύει σε βάθος τις ρητορικές πρακτικές και τη ρητορική οργάνωση του λόγου).
- Τα αποσπάσματα αριθμούνται και παρουσιάζονται με κάποιες πληροφορίες (κωδικός, ψευδώνυμο κτλ.), οι οποίες επιτρέπουν στον αναγνώστη να γνωρίζει αν προέρχονται από την ίδια πηγή δεδομένων ή από την ίδια συνέντευξη, αλλά δεν επιτρέπει την ταυτοποίηση προσώπων.
- Σε κάθε περίπτωση τα αποσπάσματα υποστηρίζουν την ανάλυση ή λειτουργούν ως παραδείγματα, αλλά δεν υποκαθιστούν την ανάλυση, δεν «μιλούν από μόνα τους».
- Η διαδοχή των αποσπασμάτων δεν είναι τυχαία. Ο λόγος μας είναι αφηγηματικός, ξεδιπλώνει τα κεντρικά νοήματα που ανέπτυξαν οι συμμετέχοντες, αλλά και αναδεικνύει σχέσεις μεταξύ των νοημάτων.
- Στην εισαγωγή κάθε υποενοτήτας είναι σημαντικό να παραθέτουμε μια σύντομη περιγραφή των κατηγοριών που εμπεριέχονται, ενώ στο τέλος μια σύνοψη των σημαντικότερων ευρημάτων.
- Ανάλογα με τη μέθοδο ανάλυσης μπορεί να είναι χρήσιμο να σχολιάσουμε πόσο συχνή ή κεντρική είναι μια κατηγορία στα σώμα των δεδομένων μας.
- Η παρουσίαση και ο σχολιασμός των ευρημάτων είναι άρρηκτα δεμένα.
- Καθώς σχολιάζουμε τα ευρήματα, κάνουμε τις απαραίτητες συνδέσεις με τη σχετική βιβλιογραφία.

ΣΤ. Συζήτηση

- Δίνουμε μία σύντομη σύνοψη των ευρημάτων μας.
- Συζητούμε επιλεγμένα θέματα σε σχέση με την υπάρχουσα βιβλιογραφία.
- Δίνουμε έμφαση στη συνεισφορά της μελέτης στις θεωρητικές εξελίξεις του σχετικού επιστημονικού πεδίου.
- Συζητούμε τις δυνητικές (άμεσες και μακροπρόθεσμες) συνέπειες και προεκτάσεις των ευρημάτων μας.

- Συζητούμε τους περιορισμούς της συγκεκριμένης μελέτης και μελλοντικές κατευθύνσεις της μελέτης του συγκεκριμένου θέματος. Προτείνουμε ερευνητικές κατευθύνσεις που χτίζουν πάνω στη δική μας μελέτη και την εμπλουτίζουν.
- Είναι δυνατόν να συμπεριλάβουμε ένα αναστοχαστικό τμήμα, στο οποίο συζητούμε ιδιαιτερότητες της συγκεκριμένης μελέτης, της εμπλοκής μας σε αυτή, τον τρόπο με τον οποίο συνεισφέραμε στην συγκατασκευή των ευρημάτων κτλ.

Z. Βιβλιογραφία

- Ακολουθούνται πιστά οι αρχές του A.P.A.
- Πρέπει να υπάρχει πλήρης αντιστοίχιση μεταξύ των βιβλιογραφικών αναφορών μέσα στο κείμενο και των πηγών που περιέχονται στην τελική λίστα της βιβλιογραφίας.
- Οι αναφορές γράφονται αλφαβητικά, με βάση το λατινικό αλφάβητο, με βάση το επώνυμο του πρώτου συγγραφέα.

H. Παραρτήματα

- Περιλαμβάνουν σημαντικό για την έρευνα υλικό, που δεν εντάσσεται στο κείμενο της εργασίας, για να μην αλλοιώνει τη ροή και αλληλουχία του, όπως:
 - Οδηγός συνέντευξης ή ομάδων εστίασης ή προσχέδιο ημερολογίου παρατήρησης
 - Έντυπα ενημέρωσης και συγκατάθεσης
 - Πιθανή αλληλογραφία για πρόσβαση στο πεδίο
 - Πίνακες με ανωνυμοποιημένες πληροφορίες για τους/τις συμμετέχοντες/ουσες ή τις πηγές δεδομένων
 - Πίνακας ή Θεματικός Χάρτης με τις κατηγορίες της ανάλυσης
 - Ό,τι άλλο τυχόν υλικό παρέχει χρήσιμες πληροφορίες για τη διεξαγωγή και την κατανόηση της μελέτης
- Οι παραπομπές στο Παράρτημα γίνονται στα σχετικά σημεία του κειμένου.
- Είναι σημαντικό να μην συμπεριλάβουμε πληροφορίες που είναι δυνατόν να ταυτοποιήσουν πρόσωπα.

III. Βιβλιογραφική έρευνα

Παραδείγματα βιβλιογραφικής έρευνας μπορεί να είναι η (συστηματική ή μη) ανασκόπηση της βιβλιογραφίας σχετικά με κάποιο φαινόμενο, η κριτική επισκόπηση μιας υπάρχουσας θεωρίας ή η παρουσίαση μιας καινούριας θεωρίας. Στόχος είναι η οργάνωση, η ενσωμάτωση και η αξιολόγηση της προϋπάρχουσας έρευνας, προκειμένου να διασαφηνιστεί ένα συγκεκριμένο ερευνητικό ερώτημα. Για να επιτευχθεί αυτό συγκρίνονται θεωρίες και εντοπίζονται κενά και αντιθέσεις ή τρέχουσες διαμάχες στο συγκεκριμένο πεδίο.

Η μορφή της εργασίας διαφέρει από αυτή της ερευνητικής μελέτης (εκτός και εάν πρόκειται για συστηματική ανασκόπηση). Αντί για εισαγωγή, μέθοδο, αποτελέσματα και συζήτηση, υπάρχουν η εισαγωγή, το κυρίως μέρος και τα συμπεράσματα. Ωστόσο, κατ' αντιστοιχία με τις ερευνητικές μελέτες, περιλαμβάνονται εκτός από τον τίτλο και η περίληψη, στην οποία παρουσιάζονται το υπό μελέτη θέμα και ο σκοπός, η έκταση του φαινομένου και τα συμπεράσματα. Επίσης, στο τέλος παρατίθεται η βιβλιογραφία, σύμφωνα με τα ισχύοντα για τις ερευνητικές μελέτες.

A. Εισαγωγή

- Η εισαγωγή πρέπει να εξηγεί με σαφήνεια το ερώτημα ή θέμα. Η κατεύθυνση είναι από το γενικό προς το ειδικό.
- Είναι χρήσιμο στο τέλος της εισαγωγής να υπάρχει μια παράγραφος που να ενημερώνει τον αναγνώστη για τη δομή που θα έχει το κύριο μέρος της εργασίας.

B. Κύριο μέρος

- Η ενότητα αυτή πρέπει να παρουσιάζει τη σχετική βιβλιογραφία και τις απόψεις που υπάρχουν.
- Το τμήμα αυτό χωρίζεται σε υποενότητες, που αντανακλούν τη θεματική οργάνωση του υπό επισκόπηση υλικού
- Ένα συχνό λάθος που κάνουν οι φοιτητές/τριες είναι να οργανώνουν την εργασία τους με βάση τις συγκεκριμένες βιβλιογραφικές αναφορές που χρησιμοποιούν, ενώ κανονικά πρέπει να την οργανώνουν με βάση το σχετικό φαινόμενο ή τη θεωρία.
- Εντοπίζονται σχέσεις, αντιθέσεις και κενά στη βιβλιογραφία.
- Προτείνονται πιθανές λύσεις στα όποια προβλήματα υπάρχουν.
- Προτείνονται κατευθύνσεις προς τις οποίες πρέπει να στραφεί η μελλοντική έρευνα.

Γ. Συμπεράσματα

- Στην ενότητα αυτή κάνετε μια σύνοψη των βασικών σημείων που προέκυψαν από την βιβλιογραφική έρευνα.
- Μπορείτε να συζητήσετε τις εφαρμογές των συμπερασμάτων σας για τη θεωρία και την πράξη.